

термінологічного закріплення понять «митна логістика», «митна послуга» з метою створення наукової основи управління цими процесами; удосконалення методів забезпечення економічної безпеки України на засадах розвитку системи митно-логістичного обслуговування учасників ЗЕД. Таким чином, вирішення цих проблем дозволить створити ефективну систему митно-логістичного обслуговування, націлену на досягнення балансу інтересів держави в особі митних органів та учасників ЗЕД і загалом сприяє розвитку зовнішньоекономічної діяльності, зниження торгових витрат бізнесу, підтримці економічної стійкості держави.

Інформаційні джерела:

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. №31. Ст.241. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 16.05.2023).

2. Яременко О.Ф. Митна логістика: поняття, функції, особливості. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 6. Т. 1. С.32-36 URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/01/en-2021-6t1-07.pdf> (дата звернення: 16.05.2023).

3. Остапенко А.С. Управління ефективністю та митними ризиками в логістичних процесах зовнішньоекономічної діяльності. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 1 (24). С. 221–228. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/24_2020/35.pdf.

4. Рамкові стандарти безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі Всесвітньої митної організації від 01.06.2005 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/mu05120?ed=2005_06_01 (дата звернення: 16.05.2023).

УДК 658-043.86

А.М. Волосов, канд. екон. наук, доц. (*ДБТУ, Харків*)

О.В. Михайлова, канд. екон. наук, доц. (*ДБТУ, Харків*)

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В ситуації формування нового економічного простору збалансований розвиток підприємства стає ключовою умовою його успішності та конкурентоспроможності. Реалізація означених завдань має спиратися на чітке розуміння потенціалу розвитку як інструмента

управління, що потребує відповідного теоретичного обґрунтування сутнісних характеристик цієї категорії.

Сутнісні аспекти та різноманітні теоретико-методичні проблеми оцінки потенціалу розвитку підприємств є предметом наукових дискусій серед наукових дослідників: В. Гросул, С. Дунда, Р. Дяків, А. Жилінська, С. Зубков, Н. Краснокутської, Л. Мельник, Т. Надтока, Ю. Погорелов та ін.

Поняття «потенціал розвитку», незважаючи на широке застосування в економічній літературі, майже не стало самостійним предметом наукових досліджень. Відповідно відсутнє чітке визначення потенціалу розвитку підприємства як інструмента управління в умовах динамічного зовнішнього середовища з метою досягнення стійкого зростання. Розкриття економічного змісту потенціалу розвитку в нашому дослідженні базується на визначенні сутнісних характеристик і взаємозв'язку основоположних понять «розвиток» та «потенціал».

Розвиток в економічній літературі розглядається з різних позицій. Більшість науковців, характеризуючи розвиток, визначають його як зміни, що відбуваються в процесі функціонування підприємства. При цьому підкреслюють його незворотність і спрямованість.

Ряд науковців розвивають цей підхід шляхом конкретизації положень, які розкривають характерні риси змін, їх чинники та наслідки. Причинами таких змін вважають внутрішні протиріччя та вплив чинників зовнішнього середовища. Суттєвою характеристикою розвитку, на якій зосереджується ряд науковців, є перехід до іншого якісного стану та дозволяють зрозуміти, які саме зміни можна вважати розвитком.

Певна група науковців характеризує розвиток як процес зміни поточного стану підприємства до якісно нового переходу на новий рівень існування. Визначаючи розвиток як процес зміни якості предмета, явища, діяльності, наголошують на тому, що він передбачає рух від нижчого до вищого, перехід до новішого, прогресивнішого.

З наведених підходів можна виділити найсуттєвіші характеристики розвитку, а саме: сукупність кількісних та якісних змін; перехід до нового більш прогресивного якісного стану; зростання економічного потенціалу; адаптація до змін середовища; підвищення ефективності господарювання.

Наразі, характеризуючи розвиток, вчені розглядають в якості результату змін збільшення потенціалу, що свідчить про його безпосередній зв'язок з потенціалом підприємства.

Найбільш розповсюдженими підходами до трактування сутності потенціалу є ресурсний, цільовий та системний.

Згідно ресурсного підходу потенціал характеризується як обсяг ресурсів, задіяних у функціонування підприємства та визначається їх властивостями.

За цільовим підходом можна визначити потенціал спрямованістю ресурсів на реалізацію цілей або досягнення певних результатів, характеризуючи потенціал як складну цілісну систему, яка включає неявні можливості, здатності та ресурси, що постійно знаходяться у взаємозв'язку та можуть бути використані для реалізації стратегічних, тактичних і поточних цілей підприємства.

У трактуванні потенціалу як реальної фактичної здатності до створення максимального обсягу матеріальних благ з урахуванням конкретних ресурсних обмежень, збалансованості трудових і матеріальних ресурсів чітко простежується спрямованість потенціалу на результат за умови використання наявних ресурсів та не надає уявлення про перспективні можливості підприємства.

Отже потенціал підприємства характеризується обсягом основоположних елементів (ресурсів, здатностей і компетенцій) у їх взаємозв'язку, що задіяні в процесі господарської діяльності, забезпечують отримання певних результатів і досягнення поставлених цілей. З цього висновку також простежується зв'язок розвитку з потенціалом, який характеризує спроможність підприємства забезпечувати позитивні результати прогресивних змін, які корелюються з розвитком.

Таким чином, розгляд характеристик понять «розвиток» і «потенціал», а також виділення основних рис потенціалу розвитку дозволяє визначити, що потенціал розвитку – обсяг ресурсів, компетенцій та ринкових можливостей у взаємозв'язку, який є достатнім для здійснення безперервних кількісних й якісних змін та переходу підприємства до більш прогресивного стану.